

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 523/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen palkka-avoimuuden edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Krista Mikkonen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 523/2018 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo selvitysten pohjalta ryhtyä palkka-avoimuuden edistämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Naisten ja miesten syrjimätön ja tasa-arvoinen palkkaus on työelämän tasa-arvokysymyksistä tärkeimpiä. Syrjimättömät työehdot, niistä tärkeimpänä palkka, ovat olleet Suomessa pitkään keskeinen tasa-arvotavoite. Kansallisella tasolla samapalkkaisuutta säädellään perustuslaissa ja tasa-arvolaisissa. Näiden oikeuslähteiden mukaan syrjinnän kiellot eivät ole yksistään riittävä keino tosiasiallisen tasa-arvon ml. palkkatasa-arvo saavuttamiseen. Perustuslaissa todetaan julkisen vallan velvollisuus edistää sukupuolten tasa-arvoa palkkauksessa.

Euroopan parlamentti ja komissio ovat toistuvasti vaatineet jäsenmailta lisätoimia samapalkkaisuutta koskevien säännösten soveltamisen lisäämiseksi. Komissio antoi marraskuussa 2017 tiedonannon EU:n toimintasuunnitelmasta vuosiksi 2017-2019 sukupuolten palkkaeron kaventamiseksi (COM(2017)678final). Samassa yhteydessä komissio julkaisi kertomuksen palkkojen läpinäkyvyydestä annetun suosituksen täytäntöönpanosta (COM(2017)671). Suomi on jo aiemmin todennut suosituksen toteuttamisesta raportoidessaan, että se pitää tärkeänä voimistua samapalkkaisuusperiaatetta ja että Suomella on halua kehittää järjestelmänsä nykyistä läpinäkyvämmäksi.

Hallitus on pyrkinyt edistämään samapalkkaisuutta myös kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman keinoin jo vuodesta 2006 lähtien. Parhailaan on käynnissä samapalkkaisuusohjelma 2016-2019, jonka määräaika päättyy 31.3.2019. Hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen toimenpiteistä huolimatta sukupuolten palkkaero on kaventunut hitaasti ollen tällä hetkellä keskimäärin 16 prosenttia koko työmarkkinoilla koko-aikaisten työntekijöiden säännöllisen työajan ansioilla laskettuna. On selvää, että samapalkkaisuuden edistäminen vaatii toimenpiteiden tehostamista. Yksi tällainen keino on palkka-avoimuuden lisääminen. Selvityshenkilön selvitys palkka-avoimuudesta luovutettiin perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikolle 17 päivänä loka-kuuta. Selvityshenkilö, tasa-arvovaltuutettu Jukka Maarianvaaran selvityksen mukaan ennen kaikkea yksittäisen työntekijän oikeutta saada palkkatietoa on parannettava. Tietoa tarvitaan, jotta työntekijä voisi havaita mahdollisen palkkasyrjinnän ja hakea oikeussuojaa. Jotta perusteettomat palkkaerot saataisiin esille, tulee myös tasa-arvolain palkkakartoitusta koskevia sään-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 523/2018 vp

nöksiä tarkentaa. Selvityshenkilön raportti korostaa, että palkka-avoimuutta tulee edistää erityisesti lainsäädännöllä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on johdollani asettamassa kolmikantaisen työryhmän palkka-avoimuuden vahvistamiseksi toimikaudeksi 7.1.-15.3.2019. Työryhmän tehtävänä on sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta 1) tarkastella palkkauksen avoimuuteen liittyviä muutostarpeita, 2) arvioida lainsäädännöllisiä keinoja palkka-avoimuuden vahvistamiseksi ja kirjata niitä koskevat perustelut sekä 3) valmistella lainsäädäntöä ja muita toimenpiteitä koskevat johtopäätökset ja linjaukset hyödynnettäväksi jatkotyössä. Työryhmä hyödyntää työssään selvityshenkilö Jukka Maarianvaaran selvitystä palkka-avoimuudesta (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 41/2018) sekä palkka-avoimuuslainsäädäntöä koskevaa pohjoismaista vertailua.

Samapalkkaisuusohjelman 2016-2019 kokonaisarviointi on valmistunut ja julkaistu 14.12.2018 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja muistioita 56/2018). Kokonaisarvioinnin teki DI Leo Suoma itsenäisenä ja riippumattomana asiantuntijana. Kokonaisarviointi tehtiin vaikuttavuusarviona eli miten tavoitteet ovat toteutuneet ja minkälaisia vaikutuksia toteutetuilla toimenpiteillä on ollut. Kokonaisarvio sisältää kolme osaa: havainnot, johtopäätökset ja suosittukset. Leo Suomaan arviointi ottaa toimeksiantonsa mukaisesti kantaa myös siihen, miten samapalkkaisuustavoitetta tulisi jatkossa edistää ja onko mahdollista käyttää uusia keinoja.

Leo Suomaan kokonaisarviointi on hyvin perusteellinen arvio tämän hallituskauden toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista. Arvio toteaa, että samapalkkaisuusohjelman tavoitteet eivät ole toteutuneet ja suuri riski olisi käyttää jatkossa vain vanhoja keinoja. Kokonaisarviointi toteaa kuitenkin, että samapalkkaisuusohjelmalla on ollut ja on merkittävä yhteiskunnallinen vaikutus ja jatkossa tulee keskittyä vaikuttavimpiin toimenpiteisiin ja ottaa myös uusia keinoja käyttöön. Arviointi sisältää runsaasti esityksiä sukupuolten palkkaeron kaventamisen tehostamiseksi.

Kokonaisarviointi tukee myös samapalkkaisuusohjelman jatkon suunnittelua. Samapalkkaisuusohjelman jatkamiseen liittyviä keskusteluja käydään parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön johdolla. Yksimielisyyttä on siitä, että sukupuolten palkkaeron kaventamista on tavoiteltava ja että sen tueksi tarvitaan jatkossakin kolmikantaista yhteistyötä.

Helsingissä 19.12.2018

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko